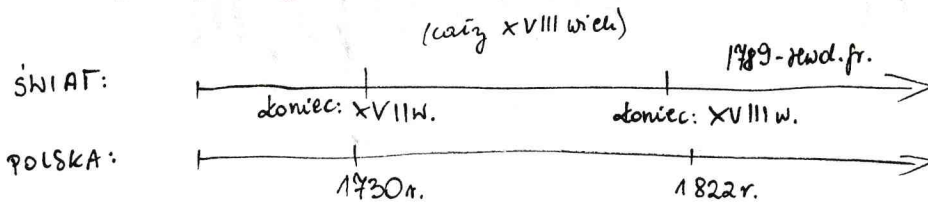

Oświecenie

RAMY CZASOWE:

- 1764 - Koronacja S. Augusta Pomiatowskiiego
- 1772 - I rozbiór Polski
- 1791 - Konstytucja 3 maja
- 1792 - II rozbiór Polski
- 1795 - III rozbiór Polski

OŚWIECENIE W POLSCE - GENEZA:

- kryzys polityczny, gospodarczy.
- zacofanie kulturalne, autorkcja
- zrywanie rejnow (liberum veto), przywata
- osłabienie militarne
- słaba władza królewska, zaproszenie umoty niepodległości.

• OŚWIECENIE Wczesne:

- okiāt. S. Konarskiego
- rozwój publicystyki "O skutecznosci medycyny", "O poprawie nauczycielow"
- Collegium Nobiliu
- J. Krasicki
- F. Karpiński
- A. Narutkiewicz

• OŚWIECENIE Dojrzałe:

- rozwój publicystyki
- czeropismu: "Monitor", "Zabawy przyjemne i pożyteczne"
- reformy szkolnictwa
- konstytucja 3 maja 1791.

• SCHyłEK Epoki:

- upadek państwa polskiego
- "Pieśń napisana Polakom we Włoszech"
- powst. Towarzystwa przyjaźni nauki (pielegnowanie tożsamości narodowej)

CHARAKTERYSTYKA/ DORÓBEK Epoki:

"wieki rozumu, nauki"

- duży rozwój nauk (ścisłych, etc), rozum najlepszym zapewnieniem świata
- walka z przesądami i zacofaniem; podważenie roli wiary
- rozwój szkolnictwa dostępnego dla ubogich; księgarnie, biblioteki - większe dost. kopiel.
- opublikowanie encyklopedii i słowników
- rozwój literatury, czeropism
- chęć stworzenia idealnego społ. - utopii.
- przekonanie o sile i możliwości ludzkiego rozumu
- wysoka ranga nauki i światy
- ideały wolności i równości.

Filozofia

racjonalizm

- lat. ratio - rozum.
- główny nurt filozoficzny oświecenia,
wymagający 2 poglądów Kartezjusza
- rozum - główne źródło poznania świata.
 - zgodność do myślenia świadczy o prawdziwości
 - dążenie do prawdy drogą dedukcji

sensualizm

- David Hume - prekursor sensualizmu
- poznanie świata za pomocą zmysłów
 - odbieranie informacji za pomocą zmysłów
 - przenośność bodźców zmysłowych przed rozumem.

krytycyzm

- Immanuel Kant
- Synteza racjonalizmu i empiryzmu
- doznania pochodzą z doświadczenia, ale to rozum decyduje o sposobie postrzegania rzeczywistości
 - wiedza ludzka, zależna od poznającego ją podmiotu - człowieka
 - subiektywizm istotny w poznaniu
 - sceptycyzm poznawczy - nieabsolutny element dociekali filozoficznych.
 - krytyka wszystkich sfer życia.

empiryzm

- gr. empeiria - doświadczenie
- John Locke
- poznanie świata poprzez doświadczenie
 - najważniejszą dziedzinę są nauki przyrodnicze.

TABULA

RASA

→ czysta karta,
niezapisane
tabliczki

→ taki rodzi się
człowiek

istotne pojęcia

SENTYMENTALIZM

- lit. ukazuje przeszycie wewnętrzny
- Sachwynt nad przykrem natury
- naw. do trad. ludowej

Związek z romantyzmem

WOLTERIAMIZM

- postawa, wypracowana np. od fr. filozofa Woltera
- bezwzględne zezwolenie na wszystko
- odrzucenie autorytetów
- przekonanie o racjonalności, tolerancyjności!

ATEIZM

- negowanie istnienia Boga

DEIZM

- zgodność co do istnienia Boga, brak wiary w jego ingerencję w świat.

Wolter

Bóg LEGARYSTRZ - pierwszy nieporuszony poręczyciel

KLASYCYZM

- nurt w sztuce ukierunk. na Francję
- lit. i sztuka propagandą męjs cyborg i wartości
- zgodne a filozofii spoki
- nawrę. do wzorców antycznych
- harmonia, proporcja, etc.

OSWIECENIE

- literatura zaangażowana
- sprawy kraju, wychowania, moralności (nacisk na dydaktyzm, trygonyzm)
- gat. bajka, satyra, odc. komedia, poemat hero-ik. → racjonalista
- emulacja, wykorzystany, ufający w siebie, szarystawobosany wobec religii;
- patriotyzm, wzorowy dyktator, socjalizm reform, wolny od prasa, dów
- racjonalista

UTYLI TARYZM

- użyteczność sztuki i literatury
- dążenie do osiągnięcia celów dydaktycznym
- powrót w pozytywizm.

LIBERTYNYZM

- nacisk skierowany przeciwko religii, zasadom moralnym, odwołanie do przyjemności etc.

MIŁOŚĆ

SENTYMENTALNA

- kłliwe spojrzenie, serwica łokci
- doświadczeniach,
- Tęczy się & sentymentalizm, dławią.

ROZUM - MĄDROŚĆ

- istotny z punktu widzenia racjonalnego prądu filozoficznego
- umiejętności wykorzystania wiedzy, samodzielnego myślenia / przedstawiane w swietle pozytywizmu
- "Do doła" - zarzut. "New Formy", etc "Balau".

motywy

ARKADIA

- kraj pierwotnej szczęśliwości
- wyroza festiwny od niezwykłości
- widnej od konfliktów oraz wiarą,
- de cawiciek sięgaj w harmonii z
- wstęga staje się lepszy.
- Idam i filoi "Franciszek d'ampinski.

OJCZYŻNA - PATRIOTYZM

- Polka w czasie oświecenia, państwem w czasie romantyzmu, usilnie potrzebowała reform. "Wierciwość" - wyklętanym szelki, miał się do tego przyczynić.
- "Do doła" i "Tęczy do miłości ojczyzny".
- "Marzec Jędrzejowski". Józef Wójcicki.

gatunki literackie

BAJKA: - twórca: Ezop (wzrostki się z autyku)

- krótki utwór epicki, pisany wierszem, autyku)
- charakter wychowawczy, dydaktyczny,
- gatunek synkretyczny (łączy lirykę, epikę i dramat)
- wypowiada z niej morał - pouczenie
- cechuje się alegorycznością, (motyw porównawczy anacorenie elonowane i umyte)
- prostota, dwiwersość
- bohaterowie; zwierzęta, rośliny, przedmioty, etc.

SATYRA:

- gatunek synkretyczny
- osmieszka lub krytykuje ludzkie wady, krótości, etc.
- łączy krytyczny stosunek do rzeczywistości
- porównuje się komizmowi, groteskowi, konykaturowi.

HYMN

- styl podniosły, uroczysty
- treści pochwalne
- utwór wierszowany
- typ liryki symplokowej

ODA:

- utwór pochwalny,
- pochwała ludzkiego rozumu, nauki, wyobraźni, etc.
- poświęcony ważnemu wydarzeniu
- motywy mitologiczne
- styl podniosły (peryfrazy, etc.)

SIELANKA

- utwór poetycki - liryczny
- przedstawia wyidealizowany obraz świata, wsi, gdzie białe zwierzęta i ludzie żyją w zgodzie z naturą,
- gat. o nadechnięcie antygeny